

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

NAAR HET EINDE VAN DE SCHOLENSTRIJD IN HET STRAFRECHT (1)

De voornaamste strafrechtstheoriën zijn verwant aan een wijsgerig stelsel. Zij hebben allen problemen moeten oplossen die ook in gewisse mate tot het domein der filosofie behoren. De vraag : Heeft de Staat het recht tot straffen? hebben zowel rechtsgeleerden als wijsgeren gesteld. Het antwoord luidt algemeen bevestigend. In alle landen en door alle eeuwen heen is aan de Staat het recht tot straffen toegekend geworden. Zijn noodzakelijkheid is klaarblijkend. De bevelen der overheid moeten met sancties gehandhaafd worden.

Welke is echter de grondslag van dit recht tot straffen? Binnen welke grenzen mag de Staat dit recht uitoefenen? Deze vragen werden niet met dezelfde eensgezindheid opgelost. Tot verrechtvaardiging van het recht tot straffen kwamen meerdere systemen tot stand. Deze hebben meestal een duidelijk merkbare filosofische ondergrond. Zo is de *absolute theorie* nauw verwant aan de wijsbegeerte van Kant en Hegel. Volgens deze laatste moet de misdaad bestraft worden omdat het zo hoort. De noodzakelijkheid van de straf is gegrondvest op een kategorische imperatief. De rechtvaardigheid eist de bestraffing van het kwaad « Punitur quia peccatum est ». De *utilitaristische school* past op het strafrecht de leer van Bentham toe. Deze theorie ziet in de straf enkel een middel tot afschrikking, zowel van deze die ze ondergaan als van alle mogelijke misdadigers. « Punitur ne peccetur ». De straf is alleen in zoverre verrechtvaardigd als zij nodig is om de burgers van het plegen van de misdaad af te houden.

In het *klassieke stelsel* wordt de leer der vergelding getemperd door het beginsel der sociale noodzakelijkheid. Deze theorie is gegrondvest op de eclectische school in de wijsbegeerte. Gedragen door een sterke humanitaire strekking, gebruikt zij de absolute en de utilitaristische stellingen als een dubbele grens van de strafbaarheid. De bestraffing

mag niet verder gaan dan de rechtvaardigheid toelaat, en de noodzakelijkheid vereist.

De *positivistische school* in het strafrecht is in nauw verband met het determinisme en het agnosticisme. Zij erkent allen de proefondervindelijke methode. Zij verwerpt de wilsvrijheid als grondslag van het strafrecht. Zij ziet in de straf een middel tot verdediging der maatschappij, dat moet aangepast zijn aan de gevaarlijkheid van de dader.

De *Terza scuola* heeft een sterke socialistische marxistische inspiratie. Zij schrijft de misdadigheid vooral toe aan sociale oorzaken.

Deze grote verscheidenheid in het wijsgerig vertrekpunt sluit alle eensgezindheid uit. Bij de oplossing van de problemen die betrekking hebben op de strafbaarheid en op de strafmaat.

De scholenstrijd is een kenmerk geworden van het strafrecht. Iedere theorie heeft hare aanhangers, die, soms met heftigheid, hunne overtuiging verdedigen, en de andersdenkenden bestrijden. Van daar een grote verscheidenheid van leringen.

Daarenboven missen deze stelsels alle duurzaamheid. Zij verdwijnen met de wijsgerige opvattingen die hun tot grondslag dienden. Dit zijn opvallende gebreken, wier bestaan niet kan worden ontkend. Zijn zij onvermijdelijk verbonden aan het strafrecht? Is het niet mogelijk een strafrechtswetenschap op te bouwen die los staat van een bepaalde wijsgerige richting? Kan men de vraag van de bestraffing niet praktisch oplossen, zonder zich te bekommeren om theoretische bespiegelingen, waarvan het nut daarom niet moet worden miskend.

De positivisten hebben het gepoogd. Zij hebben nochtans een erbarmelijke mislukking opgelopen. Want geen stelsel heeft meer aanstoot gegeven, en meer onverbiddelijke tegenstanders gekend; het heeft de tegenstellingen zelfs in hoge mate verscherpt.

Dit verwijdt ons van het nagestreefde doel. Want het gaat er juist om eensgezindheid te bewerkstelligen, een gezamenlijk vertrekpunt te vinden dat aan eenieder toelaat mede te werken tot het uitbouwen van een zelfde strafrecht. Alleen dan kan de toetreding van de grote meerderheid der juristen verhoopt worden. Alleen dan zal het strafrecht een zekere mate van stabiliteit verwerven, die zonder in starheid te vervallen, een geleidelijke ontwikkeling toelaat.

Tot nog toe is dit een ijdele droom geweest. Velen zijn daarenboven de mening toegedaan dat het steeds een ijdele droom zal blijven. Tijdens de laatste jaren is er nochtans in de Belgische juridische kringen een merkbare kentering ingetreden.

De standpunten zijn op verre na niet meer zo scherp tegenover elkaar gesteld. De toenadering is zeer duidelijk waar te nemen.

Deze verzoenende houding vindt haar oorsprong in de moeilijkheden welke zijn ontsproten uit de toepassing van de wet van 9 April 1930 tot bescherming der maatschappij.

Deze wet heeft een aantal zeer belangrijke wijzigingen gebracht aan het Belgische strafrecht, in zover het betrekking heeft op krankzinnige en abnormale misdadigers.

De verdachten die op het ogenblik van het vonnis krankzinnig blijken te zijn, worden niet meer eenvoudig in vrijheid gesteld. Zij worden geïnterneerd in een bijzondere instelling, en onderworpen aan een geneeskundige behandeling. De internering dient bevolen voor een termijn van 5, 10, 15 jaren naar gelang de zwaarte van de feiten door de krankzinnige gepleegd. Doch indien na verloop van die termijn de krankzinnige niet genezen is, en nog gevaarlijk blijft voor de maatschappij, kan de internering voor een nieuwe termijn van dezelfde duur verlengd worden.

Een zelfde regime wordt toegespast op de abnormalen en psychopathen. Zij worden niet gestraft doch geïnterneerd. Nochtans, deze maatregel is alleen toegelaten indien de verdachte lijdt aan zware geestesstoornis of geesteszwakheid, waardoor hij onbekwaam wordt zijne daden te beheersen. (2)

Deze laatste voorwaarde zou kunnen doen besluiten dat slechts een zeer beperkt aantal abnormalen voor internering in aanmerking komt. Doch dit was geenszins de bedoeling van de wetgever. Blijkbaar was het de bedoeling al dezen, wier toerekenbaarheid in ruime mate verminderd is, aan dit regime te onderwerpen. Zij worden door ene wettelijke fictie als niet toerekenbaar aangezien.

Op die wijze werd het toepassingsgebied van de wet tot bescherming der maatschappij, met opzet, aanzienlijk uitgebreid.

Dit hybridisch systeem is de uitkomst van een vergelijk. Alhoewel men hervormingen, door de positivisten voorgesteld, wenste in te voeren, wilde men nochtans de grondbeginselen van de klassieke school niet over het hoofd zien.

Daarom lijdt de wet aan dubbelzinnigheid. Zij heeft toestanden in het leven geroepen die gene bevrediging kunnen brengen. Van daar een aantal kritieken waarvan de gegrondheid moeilijk kon worden betwist.

* * *

In 1935 werd een commissie aangesteld om deze kritieken te onderzoeken en eventueel de herziening van de wet van 9 April 1930 voor te bereiden. De uitgebreide en grondige studiën waartoe deze commissie is overgegaan, werden samengevat in een merkwaardig verslag. Dit document werd opgesteld door de Heer Leon Cornil, hoogleraar te Brussel, en de Heer Louis Braffort, hoogleraar te Leuven. Het lag persklaar in Mei 1940 toen België in de oorlog betrokken werd. Het is in 1945 in de *Revue de Droit Pénal et de Criminologie* gepubliceerd.

Dit verslag bevat niet alleen een volledig ontwerp-wet tot herziening van de bepalingen betreffende de krankzinnigen en de abnormalen. Het geeft tevens een uiterst belangwekkende uiteenzetting van de leidende beginselen der ontworpen wetsherziening.

Wat echter vooral onze aandacht verdient is de zeer verdienstelijke poging om een systeem tot stand te brengen dat aan geen enkele dogmatische stelling afbreuk doet, en dat tevens aan de praktische noodwendigheden van de behandeling der abnormale misdadigers ene degelijke oplossing geeft.

Bijzonder opvallend is het dat twee juristen, wier wijsgerige opvattingen zo scherp tegenover elkaar stonden, op het terrein van het positieve strafrecht tot ene zeer belangrijke mate van overeenstemming zijn gekomen. Dit bewijst dat het mogelijk is ene strafwetgeving op te stellen die niet volstrekt gebonden is aan een enkel filosofisch stelsel, zoals dit in het verleden meestal het geval is geweest.

De opzet van dit betoog is de grondslagen van deze nieuwe richting in het strafrecht uiteen te zetten.

Daarbij zullen wij ons nochtans niet uitsluitend houden aan het verslag van de HH. Cornil en Braffort.

Prof. Braffort is helaas kort voor de bevrijding laffelijk vermoord geworden door handlangers van de bezetter. Doch Prof. Cornil, intussen Prokureur Generaal bij het Hof van Verbreking genoemd, heeft zijne denkbeelden verduidelijkt in twee publicaties die met bijzonder nut kunnen worden geraadpleegd. Deze zijn: *Le droit Pénal et la procédure pénale après la tourmente*, Brussel 1946; *Propos sur le Droit criminel*, Brussel 1946.

Deze geschriften bevatten de beginselen van ene nieuwe theorie van het strafrecht, waarop de tegenwoordigers van alle grote wijsgerige denkwijzen in ruime mate akkoord kunnen gaan.

Deze grondgedachten zijn ten andere vatbaar voor verdere ontwikkeling en verduidelijking.

Het is tevens mijne bedoeling de bijzonderste stellingen van deze nieuwe richting aan te vullen met enkele persoonlijke beschouwingen over de praktische grondslagen van het recht tot straffen.

* * *

Het vertrekpunt van de nieuwe theorie kan alleen bestaan uit een aantal feitelijke vaststellingen en ervaringen betreffende bepaalde sociale verschijnselen. Zij moeten in hunne hoofdlijnen zo klaar-

blijkend, zo opvallend zijn, dat zij geen aanleiding kunnen geven tot ernstige betwistingen. Zij moeten algemeen erkend en aanvaard zijn.

Deze feitelijke grondslag is ongetwijfeld voorhanden. Hij kan als volgt samengevat worden :

De wet om doelmatig te zijn moet in overeenstemming zijn met het volksgeweten.

Geen enkele gedachte is zo diep geworteld in het volksgeweten, als het geloof in de vrijheid van de wil, en het gevoelen van verantwoordelijkheid.

De misdadiger zelf is schuld bewust.

Daarom krijgt elke maatregel, wegens een misdrijf opgelegd, ongetwijfeld het karakter van straf.

Het heeft dan ook geen zin een onderscheid te maken tussen straffen en beveiligingsmaatregelen.

Deze verschillende feitelijke vaststellingen zullen wij eerst nader onderzoeken vooraleer er de gevolgtrekkingen uit af te leiden die voor het straffensysteem van overwegend belang zijn.

* * *

De wetgever is verre van almachtig. Het is hem niet mogelijk de gevestigde zeden en gebruiken grondig te wijzigen of te miskennen. Wel integendeel. Het recht groeit. Het is in een staat van bestendige ontwikkeling en aanpassing aan de immer veranderende economische en sociale toestanden.

Wat waar is voor het recht in het algemeen, geldt eveneens voor het strafrecht; wellicht niet zo zeer voor de wetteksten, als voor het recht zoals het wordt gesproken door de rechtbanken en hoven. Deze constatering vormde het thema van de openingsles door Prof. Cornil aan de Universiteit van Brussel in 1926 gegeven. (3)

Zij komt herhaaldelijk terug in zijne bijzonderste publicaties, zij is een der grondslagen van zijn denken op het gebied van het strafrecht.

Geen enkele wetgeving kan nuttige gevolgen hebben voor zover de grote massa niet overtuigd is van hare noodzakelijkheid, en tevens bereid om mede te werken tot hare toepassing. (4)

De wet moet bijgevolg in overeenstemming zijn met de begrippen welke algemeen aanvaard zijn in een bepaalde staat van ontwikkeling der maatschappij. Dit geheel van begrippen betreffende recht en onrecht noemt Prof. Cornil « la conscience sociale ». Wij zullen die uitdrukking vertalen met het woord « Volksgeweten ».

De overheid kan niet straffeloos dit volksgeweten miskennen. Wetten die met de algemeen gangbare meningen strijdig zijn stuiten immer op weerstand; zij worden niet aanvaard door de leden der gemeenschap. Hunne toepassing is steeds gebrekkig. De gewone burger zal niet medewerken tot hunne handhaving. Zonder deze steun is de gerechtelijke politie machteloos. Daarom zullen voorschriften die in strijd zijn met het volksgeweten, voor een groot deel, een dode letter blijven.

De Belgische wet op de alcohol van 1919 is daarvan een treffend bewijs. Deze verbiedt het schenken van sterke dranken in herbergen en koffieuizen. Geen enkele wet wordt zo zeer in het openbaar overtreden. De ambtenaren van accijnzen, geholpen door andere officieren van gerechtelijke politie zijn er niet in geslaagd deze wet te doen eerbiedigen. In deze aangelegenheid is de overgrote meerderheid

der bevolking niet aan de zijde van de overheid. Het Belgische publiek is niet overtuigd dat dergelijk schenkverbod nuttig of doelmatig is; het is veeleer vijandig gestemd tegen deze staatsinmenging in het private leven. Daarom is alle medewerking tot handhaving der wet geweigerd aan de politie, die trouwens, onder de invloed van de openbare opinie, weinig enthousiasme voelt voor het vervullen van de opgelegde taak.

Dergelijke mislukkingen van de schijnbaar almachtige wetgever, om zijn wil op te leggen, komen in alle landen voor. Men denke slechts aan de ervaringen opgedaan in de V. S. A. en in de Scandinavische landen met het prohibitionisme. De machteloosheid van de bezettende overheden in Duitsland om de denazificatie-politiek door te voeren heeft geen andere oorsprong.

Indien de bevolking lijdelijk toeziet wanneer de Staat maatregelen voorschrijft waarvan de noodzakelijkheid niet is ingezien, heel anders is het gesteld wanneer de overheid te kort schiet aan haar eerste en belangrijkste opdracht : de handhaving der orde. Het volksgeweten zal onmiddellijk in opstand komen indien gedragingen, die scherp indruisen tegen de heersende opvattingen nopens recht en goede zeden, straffeloos gelaten zijn. Daden welke algemeen worden afgekeurd zullen door het publiek niet lang geduld worden.

Blijft de officiële sanctie al te zeer uit, dan zullen onverantwoordelijke personen zelf het recht willen uitoefenen; zij zullen het doen op een wijze die met rechtvaardigheid en waardigheid niets gemeens heeft.

Eerst dan zal de wanorde hoogtij vieren.

De Staatsmacht is aldus op dubbele wijze begrensd. Zij moet ingrijpen wanneer de gevestigde rechtsorde miskend wordt. Zij is niet bij machte om aanzienlijk vooruit te lopen op de zedelijke ontwikkeling van de haar toevertrouwde menselijke gemeenschap.

De Staat bepaalt niet eigenmachtig wat goed en wat slecht is. Hij moet in de ruimste mate rekening houden met het volksgeweten.

* * *

In het volksgeweten is geen enkele gedachte zo diep geworteld als het geloof in de vrijheid van de wil, en het gevoelen van verantwoordelijkheid.

Zij die goed gehandeld hebben wensen hun verdiensten erkend en beloond te zien. Zij zouden ten eerste verwonderd opkijken indien men in hun werk niets anders zag dan een product van hun erfelijkheid en van hun omgeving.

Om dezelfde redenen is iedereen overtuigd dat zij die iets misdreven hebben, schuldig en laakbaar zijn, en dat zij een straf verdiend hebben.

De beloning van het goed en de bestraffing van het kwaad zijn twee hoofdpeilers van de bestaande rechtsorde. Niemand twijfelt er aan dat de mensen bij machte zijn, ten minste in zekere mate, hunne daden te beheersen, en dat zij daartoe beslist verplicht zijn. (5)

Voorzeker de simplistische gedachte van de onbegrensde vrijheid is ook in bredere kringen verdwenen. De opvattingen daaromtrent zijn thans veel meer genuanceerd. Doch de vrijheid van de wil

blijft de grondslag van heel onze sociale ordening. (6)

In de dagelijkse omgang handelt eenieder alsof de mens vrij is en aansprakelijk. Een andere houding zou volledig indruisen tegen begrippen waarmee onze beschaving geheel is vergroeid.

Daarom juist zal de gemeenschap niet aanvaarden dat schuldigen straffeloos blijven, dat zij worden behandeld en wederopgevoed, alsof geen enkele blaam hen treft.

Daarom juist heeft de volledige gelijkstelling van abnormalen en kranzinnigen door de wet van 1930, in België zoveel weerstand uitgelokt. (7)

Zelfs indien het wetenschappelijk vast stond dat abnormalen en psychopathen voor hunne misdaden niet aansprakelijk konden worden gesteld, dan nog ware het niet wenselijk dit beginsel in de strafwetgeving te verwerken.

Deze stelling is al te zeer in strijd met de algemeen gangbare meningen, met het volksgeweten, opdat zij de wetgevende arbeid tot grondslag zou kunnen dienen.

* * *

Trouwens de misdadiger zelf is schuld bewust. Hij weet zeer goed dat hij iets deed dat ongeoorloofd was; dat blijkt uit zijn houding na het misdrijf; uit al zijn inspanningen om de ontdekking van zijn daad te verhinderen. Hij is daarbij ook innig overtuigd dat het in zijn vermogen lag de strafbare gedraging niet te stellen. Hij twijfelt niet aan zijn schuldigheid.

Dit schuld bewustzijn bestaat niet alleen bij normalen, doch ook bij abnormalen en psychopathen. (8)

Het komt zelfs meermaals voor bij krankzinnigen die bezwaarlijk kunnen geacht worden hunne daden te beheersen.

De wet van 1930 veronderstelt juist het tegenovergestelde. Zij stelt een vermoeden in dat de zware abnormale noch vrij noch aansprakelijk is. Dit vermoeden beantwoordt meermaals noch aan de overtuiging van de rechter noch aan deze van de psychopaat. Weliswaar zal deze laatsts zich daarop beroepen wanneer hij meent dat het in zijn belang is; doch hij is daarbij meestal niet oprecht.

Het is op zijn minst twijfelachtig dat dergelijk gemis aan oprechtheid bij al de betrokken partijen van aard is om de belangen van de gemeenschap of zelfs deze van de geïnterneerde te bevorderen.

De psychopaat zal daarin een gemakkelijke en voor de hand liggende verontschuldiging vinden, om elke onaangename inspanning te vermijden. De overheid boet er haar gezag bij in. De wederopvoeding en de reklassering zal er niet door bevorderd worden.

* * *

Bij al de betrokkenen blijft dit alles trouwens een zuivere fictie. Indien de abnormalen werkelijk niet bij machte zijn hun daden te beheersen dan is elke afkeuring misplaatst. Men zou hen met medelijden moeten behandelen en verzorgen. Alles zou moeten in het werk gesteld worden om deze ongelukkigen en hun familie voor de schande van het misdrijf te behoeden.

Doch juist daartegen komt het volksgeweten in opstand. De strafbare feiten gesteld door abnormalen lokken dezelfde blaam uit als alle andere misdrijven. De gedachte der wilsvrijheid is sterker dan de wetteksten die haar miskennen.

De schuldigheid der psychopathen is voor de grote meerderheid der burgers, der rechters en zelfs der psychiaters boven alle twijfel verheven.

Daarom zijn deze misdadigers evenals de normalen zedelijk veroordeeld en geschandvlekt. De wet kan daaraan niets veranderen.

Daaruit volgt dat de maatregelen welke de Staat voorschrijft, welke ook hun naam weze, in eenieders ogen straffen zullen zijn.

Dat is niet alleen waar voor de gemeenschap die aan deze sancties dezelfde strenge afkeuring vastknoopt. Dat is ook waar voor de veroordeelde zelf. Voor hem ook zal het ongewilde leed dat hij ondergaat een straf zijn. Want hij is overtuigd dat hij de daad, die tot het leed aanleiding heeft gegeven, kon en moest vermijden. Zijn handeling weet hij of waant hij vrij.

* * *

Dat al deze maatregelen straffen zijn is herhaaldelijk uit de ervaring gebleken, niet alleen voor de internering van abnormalen doch ook voor de beslissingen die de kinderrechter treft ten aanzien van jeugdige misdadigers. (9)

Deze fictie is vooral nadelig voor de krankzinnigen, voor hen die werkelijk zieken zijn, en die door iedereen als ontoerekenbaar worden aangezien. De volledige gelijkstelling van de abnormalen met deze ongelukkigen wordt als een onrecht aan gevoeld. Niet alleen is de internering in haar uitvoering veel strenger dan voor deze zieken nodig is. Zij is daarenboven veel smadelijker, want de krankzinnigen ondergaan een zelfde lot als de abnormalen die men schuldig oordeelt en die ook schuld bewust zijn.

* * *

De ervaring heeft trouwens uitgewezen dat het regime waaraan de geïnterneerde abnormalen onderworpen zijn, niet grondig verschilt van dit der gewone vrijheidsstraf.

Het is geheel anders dan de behandeling der zware krankzinnigen. In de gestichten voor abnormalen dient evenals in de gewone gevangenis een strenge tucht gehandhaafd te worden, desnoods bij middel van disciplinaire straffen. De verplichting tot de arbeid bestaat er evenzeer. Ten einde de reklassering mogelijk te maken is beroepsopleiding geboden. (10)

De overheersende rol van de geneesheer verandert niet veel aan het algemeen karakter noch aan het uitzicht van de instelling. In feite zijn de gestichten voor internering strafinstellingen van een bepaald soort, wat door de tuchtelingen en door de buitenstaanders even sterk wordt aan gevoeld.

Het heeft dan ook geen zin een onderscheid te maken tussen straffen en beveiligingsmaatregelen.

Deze laatsten zijn voor hen die ze ondergaan evenals de wettelijke straffen ongewild leed bij en om vrijgewilde wetsovertreding. In geval van samenvoeging der twee sancties voelen de tuchtelingen zich dubbel gestraft voor een enkel feit.

Trouwens het onderscheid in de behandeling is niet van aard om de twee sancties zeer verschillend te maken. Het is een zuivere juridische fictie die wellicht wijsgerige bezwaren tegemoetkomt, doch die bij de massa geen ingang vindt.

Dat bij de uitvoering der sanctie hoofdzakelijk rekening wordt gehouden met de persoonlijkheid van de dader, en dat opvoeding, en verbetering van de physische en psychische toestand in de eerste plaats worden nagestreefd, dit alles verandert niets aan de natuur van de sanctie. Voor iedereen is en blijft zij een straf. (11)

* * *

Al deze vaststellingen moeten bij de organisatie van het straffenstelsel in aanmerking genomen worden. Zij zijn van aard om nieuwe oplossingen te geven aan vraagstukken die door theoretische beschouwingen in nevel gehuld waren.

Het eerste besluit dat wij daaruit afleiden is dat alle misdadigers die schuldig bevonden en die schuldbewust zijn, in het domein van het strafrecht tehuis horen.

Uit het strafrecht dienen alleen uitgesloten dezen die klaarblijkelijk niet aansprakelijk kunnen gesteld worden voor hun daden, met name de krankzinnigen. Het zelfde geldt niet voor psychopathen. Zolang de openbare opinie hen als schuldig aanziet zijn alle maatregelen tegen hen getroffen, welke ook de naam is die zij dragen, straffen in de volle betekenis van het woord.

De wetgever is niet bij machte daaraan iets te veranderen zolang het schuldoordeel hetzelfde blijft.

Het is dan ook noodzakelijk al de schuldigen, zowel de abnormalen als de normalen, aan het strafrecht te onderwerpen.

Doch bij het opleggen van straffen moet de wetgever rekening houden met de voorschriften van de rechtvaardigheid. Moest hij deze plicht verwaarlozen, dan zou de straf niet aanvaard worden noch door de gemeenschap, noch door de schuldige zelf. Beide zouden in opstand komen. En er is veel kans dat een blijkbaar onrechtvaardige wet door de rechter niet in hare oorspronkelijke betekenis zou worden toegepast.

Trouwens de wet van 1930 die alleen beveiligingsmaatregelen voorschreef, bepaalde hun duur naar de zwaarte van het misdrijf, dan wanneer, volgens de beginselen, alleen de subjectieve toestand van de dader in aanmerking diende genomen te worden.

De HH. Cornil en Braffort zijn het dan ook eens in hun verslag om te besluiten dat de straf in verhouding moet zijn tot de zwaarte van het feit (12). Let wel op! Deze ervaren juristen spreken niet van de zwaarte der schuld, doch wel van de zwaarte van het misdrijf. Dat zulks met opzet geschied is lijkt mij niet twijfelachtig. Het is daarom juist een merkwaardige afwijking van de traditionele opvattingen.

« De straf moet evenredig zijn aan de schuld van de dader ». Zo zegden de klassieke rechtschrijvers. Voor velen was dit een axioma dat voor betwisting niet eens vatbaar werd geacht. Oorspronkelijk heeft men daardoor bedoeld de zwaarte van het feit. Doch, naar gelang het bewustzijn van de menigvuldige factoren, die de schuldigheid kunnen beïnvloeden,

doorgedrongen is, zijn de juristen meer en meer het accent gaan leggen op de subjectieve schuldigheid als maatstaf van de bestraffing.

De HH. Cornil en Braffort zijn van die opvatting teruggekomen, en mijns inziens terecht.

Voor hen geldt alleen de zwaarte van het feit, en, alhoewel het niet duidelijk gezegd is, denk ik wel dat daardoor bedoeld wordt de objectieve zwaarte van het feit, ongeacht de maat van de subjectieve schuldigheid.

Het enige wat zij voor de bestraffing eisen is een zekere mate van schuldigheid. Deze is de voorwaarde van de straf, doch niet haar maatstaf.

In wat dienaangaande gepubliceerd werd, is er geen spoor te vinden van verrechtvaardiging dezer enigszins gewijzigde houding.

Het is nochtans de moeite waard te onderzoeken of die evolutie te verdedigen is, en waarom.

De straf is niet een doel op zich. Zij is een kwaad, een noodzakelijk kwaad. Zij is echter een middel tot het bereiken van een groter goed: het handhaven van de rechtorde, het beschermen en het in stand houden van de maatschappij.

Dit finaliteitsbeginsel is van aard om het straffenstelsel tot principieële grondslag te dienen. Eensdeels is de straf verrechtvaardigd door het nagestreefde doel. Anderdeels zal dit zelfde finaliteitsbeginsel ons de sleutel geven tot het bepalen van de rechtvaardige strafmaat. De straf mag zo zwaar zijn als voor het behoud van de maatschappelijke orde vereist is.

Ten einde deze strafmaat te bepalen is het nodig te herinneren aan de verschillende wijzen waarop de straf kan bijdragen tot het bereiken van dit einddoel.

Zoals algemeen aanvaard wordt heeft de straf een driedubbele werking: Zij is verbeterend, afschrikwekkend en vergeldend.

De *verbeterende* werking der straf wordt ook speciale preventie genoemd. De straf moet de dader zelf van de herhaling van zijn misdrijf afkeren, hetzij door hem onschadelijk te maken, hetzij door hem te verbeteren tijdens de uitvoering der straf.

Deze verbetering wordt niet alleen daardoor bereikt dat de dader, uit vrees voor de straf, in de toekomst het misdrijf zal schuwen. Sedert de veralgemening der vrijheidstraf, ligt deze preventieve werking hoofdzakelijk in de zorg welke tijdens de uitvoering der straf aan de wederopvoeding van de schuldige wordt besteed.

De straf werkt ook *afschrikwekkend*. Zij is een plechtige vermaning voor al dezen die zouden geneigd zijn, van de weg der wettelijkheid af te dwalen. Dit noemt men de algemene preventie. Deze is echter veel meer gediend door de zekerheid van de bestraffing dan wel door de zwaarte der straf waarmede gedreigd wordt. Indien de mogelijke misdadigers overtuigd waren dat zij aan de straf niet kunnen ontkomen, dan ware een zeer grote stap gedaan in de bestrijding der criminaliteit.

De straf is ten slotte *vergeldend*. Onder de invloed der absolute theorie heeft men daarin gezien het geven van loon naar werken; de dader wordt het kwaad opgelegd dat hij door zijn gedraging verdiend heeft. Dit kwaad wordt aldus als een doel op

zichzelf nagestreefd. Dergelijke oplossing is niet aanvaardbaar. De mens is niet gelast om een absolute, bijna goddelijke rechtvaardigheid te doen heersen. Hij is daartoe trouwens niet in staat. Is het niet verwaand een oordeel te willen vellen over de subjectieve schuldigheid van de dader. De pogingen daartoe door sommige klassieke juristen aangewend hebben geleid tot een opstapeling van spitsvondigheden, die Enrico Ferri terecht met het woord « dosimetria penale » doodgeverfd heeft.

De vergeldende werking der straf is iets geheel anders. Zij herstelt de orde door de dader gestoord. Zij herinnert er aan dat het misdrijf niet ongestraft blijft. Zij neemt de onrust weg welke ontstaat door het begaan van het misdrijf; zij herstelt de rechtszekerheid bij de andere burgers.

De repressieve werking der straf heeft hoofdzakelijk betrekking op de maatschappij en slechts in mindere mate op de misdadiger. Inderdaad wanneer een misdrijf gepleegd wordt, dan ontstaat er een gevoel van onrust, van onzekerheid in de gemeenschap. Het vertrouwen in de wet en in de overheid wordt er door geschokt. Eenieder voelt een vrees voor eigen veiligheid en een behoefte om iets te doen ten einde deze veiligheid te verzekeren. In een woord het misdrijf schept een schandaal, het geeft aanstoot, het verwekt ergernis. In brede kringen groeit een behoefte tot wraak, die des te groter is naarmate de angst die het feit medebrengt sterker is geweest.

Deze gevoelens zijn zo krachtig, dat bij gebreke aan krachtdadig optreden vanwege de overheid, de straat, de oproerige massa zelf tot wraaknemings zal overgaan. Dit moet in een geordende maatschappij te allen prijze vermeden worden. En daarom juist is vergelding een noodzakelijkheid om de orde te handhaven, om het algemeen welzijn te verzekeren.

Uit dit alles blijkt afdoende dat bij de bepaling der strafmaat, bij de vergelding, niet zozeer rekening dient gehouden te worden met de subjectieve schuld van de dader. De mate waarin de orde gestoord is wordt in de eerste plaats bepaald door de zwaarte van het kwaad dat gepleegd werd.

Het is dan ook logisch dat, bij de vaststelling van de straf, vooral gedacht wordt aan de zwaarte der feiten, aan de omvang van het schandaal dat deze daden hebben teweeggebracht.

Indien nochtans de rechter bij de bepaling van de duur der straf streng gebonden blijft aan de zwaarte van het misdrijf, dan is deze oplossing niet van aard om volledig bevreemding te geven.

Inderdaad, het gebeurt meermaals dat een misdadiger, schuldig bevonden aan een klein misdrijf, zo gevaarlijk schijnt, dat een betrekkelijk lange opsluiting wenselijk geoordeeld wordt. Dit zal meest voorkomen wanneer het gaat om abnormalen. De HH. Cornil en Braffort zijn het eens dat een langere vrijheidsberoving in zulk geval gewettigd is. Doch, om aan de vereisten van de rechtvaardigheid niet te kort te komen, moet, volgens hen, de verlenging van de duur der straf een compensatie vinden in de verzachting van het regime (13).

Daaruit blijkt dat deze geleerde juristen nog zeer onder de invloed staan van de gedachte der absolute

rechtvaardigheid, en van de traditionele regel: « straf naar schuld ».

Dergelijke beschouwingen van distributieve gerechtigheid komen hier nochtans niet bij te pas. De rechtmatigheid van de straf is bepaald door haar noodzakelijkheid. Dit finaliteitsprincipe, eenmaal aangenomen, zal ook de maatstaf moeten zijn van de repressie.

Men vergeete daarbij echter niet dat bij het toepassen van dit beginsel steeds rekening dient gehouden met de doelmatigheid van het aangewende middel.

Zal de verlenging van de duur der straf altijd van aard zijn om haar heilzame werking te bevorderen? Dit blijft een open vraag, waarvan de oplossing niet voor de hand ligt. Want om verbeterend te werken moet de straf aanvaard zijn door hem die ze ondergaat. Indien de opgelegde sanctie onbillijk schijnt, wanneer zij geheel buiten verhouding is met de zwaarte der gepleegde feiten, dan zal de gestrafte onvermijdelijk in opstand komen. En dergelijke gemoedstoestand is niet van aard om een opvoedende en verbeterende werking te bevorderen. Dit nadeel is des te groter dat de verlenging der straf juist met dit doel wordt aanbevolen. Alleen reeds daarom is een grote omzichtigheid geboden.

Bovendien moet de langere straf aanvaard zijn door het volksgeweten. Indien zij als onbillijk voorkomt, dan is er veel kans dat van de toepassing niet veel zal terecht komen.

Neemt men echter deze dubbele beperking in acht, dan is er geen bezwaar dat buiten de zwaarte van het feit andere overwegingen voor de bepaling van de strafmaat de doorslag zouden geven.

Het volksgeweten zal zeker niet gekrenkt zijn wanneer de herhaling, het slecht verleden en andere positieve omstandigheden van die aard, de sanctie beïnvloeden.

Onze maatschappij is echter veel minder voorbereid om de subjectieve gevaarlijkheid van de dader als voornamere reden van strafverzwaring te aanzien. De ervaring opgedaan bij de toepassing van de wet van 1930 tot bescherming der maatschappij heeft zulks duidelijk uitgewezen.

Trouwens, op dit gebied, is onze kennis van wat mogelijk en doelmatig is nog zeer beperkt. Hier ligt een vruchtbaar veld van criminologisch onderzoek. Moest daaruit blijken dat, in bepaalde gevallen, de straf met succes kan verlengd worden, dan is dit meteen de verrechtvaardiging van de hogere strafmaat.

Voorgaande beschouwingen hebben een zuivere praktische grondslag. Zij gaan uit van een aantal ervaringen die voor een groot deel empirisch zijn, en die wellicht verdienen volgens streng wetenschappelijke methode te worden onderzocht.

Doch wat er ook van weze, het is niet onwaarschijnlijk dat dit vertrekpunt mogelijkheden biedt voor de vorming van een theorie van het strafrecht, die aan geen enkele wijsgerige opvatting aanstoot geven kan.

De voorgehouden richtlijnen zijn tevens van aard om een doelmatige bestrijding van de misdadigheid in de hand te werken. Het is wellicht voorbarig te spreken van nieuwe horizonnen in het strafrecht,

zoals Enrico Ferri dit voor 70 jaren deed. Doch indien andere juristen er in slagen op deze grondvesten een stevig stelsel op te bouwen dan is het wellicht geen ijdele droom, het einde van de scholenstrijd in het strafrecht te voorspellen.

F. COLLIN,
Hoogleraar te Leuven.

(1) Lezing gegeven voor de Vereniging der Juridische Faculteiten aan de Universiteiten te Nijmegen, Utrecht, Leiden en Amsterdam van 28 April tot 2 Mei 1947.

- (2) W. 9 April 1930, art. 1 en 7.
(3) L. Cornil: Le rôle de la Jurisprudence et celui de la Loi dans l'évolution du Droit pénal contemporain R.D.P. 1927, 635 en vlg.
(4) L. Cornil: Le Droit Pénal, 9.
(5) Rapport Cornil, Braffort, R.D.P. 1940, 219.
(6) L. Cornil: Le Droit Pénal, 20.
(7) Rapport Cornil Braffort, R.D.P. 1940, 219.
(8) Rapport Cornil, Braffort, R.D.P. 1940, 218.
(9) In België worden kinderen die minder dan 16 jaar oud zijn op het ogenblik van de feiten niet gestraft.
(10) Rapport Cornil, Braffort, R.D.P. 1940, 219.
(11) Zie: Cornil: Le Droit Pénal, 33.
(12) Rapport, 226; Cornil: Le Droit pénal, 33.
(13) Rapport, 226; Zie ook Cornil: Le Droit pénal, 33.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2de Kamer. — 17 Februari 1947.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. de Cocquéau des Mottes.
Advocaat-Generaal: M. Colard.

I. MILITAIRE STRAFVORDERING. — SAMENSTELLING VAN MILITAIRE RECHTSCOLLEGES. — AANDUIDING VAN DE IDENTITEIT DER MILITAIRE RECHTERS.

II. STRAFVORDERING. — GETUIGENIS VAN BLOEDVERWANT OF AANVERWANT. — ART. 156 S. W. B. — SOUVEREINE BEOORDELING VAN DE WAARDE DER GETUIGENIS DOOR DE RECHTER OVER DE FEITEN.

I. Door geen enkele wetsbepaling wordt voorgeschreven de voornamen van de officieren, die het militaire rechtscollege samenstellen, hetzij in het zittingsblad, hetzij in het arrest te vermelden. De identiteit van de militaire rechters blijkt voldoende uit de vermelding van hun naam en van hun graad.

II. Indien een bloedverwant van de verdachte als getuige gehoord wordt in tegenstrijd met de bepaling van art. 156 S.W.B., is zulks geen reden tot nietigheid; dit feit kan niet als een beletsel voor het verdedigingsrecht worden aangezien, wanneer de uitoefening van het wrakingsrecht niet werd verhinderd.

Geen enkele wetsbepaling schrijft voor, de getuigenis, die een tegenstrijdigheid zou bevatten, uit de debatten te verwijderen: het behoort aan de rechter over de feiten de waarde van dergelijke getuigenis op soevereine wijze te beoordelen.

Vermeulen Theodoor en Vermonden Cornelia.

Gelet op het bestreden arrest op 5 December 1946 gewezen door het Militair Gerechtshof zetelende te Antwerpen;

I. Wat de voorziening van Vermeulen Theodoor betreft:

Overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordelingen overeenkomstig de wet zijn;

II. Wat de voorziening van Vermonden Cornelia betreft:

Over het eerste middel: schending van artikel 114 van de wet van 15 Juni 1899, de titel II van het Wetboek van militaire strafvordering inhoudende, in het feit dat het omstreden arrest werd geveld door een kamer samengesteld uit militaire leden;

1°) die hun eed niet hadden afgelegd hun ambt op loyale wijze uit te oefenen;

2°) die een eed hadden afgelegd die niet in overeenstemming is met de voorschriften der wet, door zelf de formule op te zeggen van dewelke de Voorzitter hen op een volledige wijze moest lezing geven en na dewelke zij elk afzonderlijk moesten antwoorden: Ik zweer het;

3°) waarvan de identiteit niet vaststaat bij gemis aan aanduiding van hun voornaam, zowel in het proces-verbaal der zitting als in het arrest zelf;

Overwegende dat het middel in zijn eerste twee onderdelen aan het arrest verwijt de bij het hiervoren aangeduid artikel 114 voorziene pleegvormen niet te hebben nageleefd;

Overwegende dat uit de zittingsbladen dd. 4 en 5 December 1946 blijkt dat de Voorzitter lezing heeft gegeven van de eedformule waarna elk lid de woorden heeft uitgesproken « dat zweer ik »;

Overwegende dat die formule aanving met de woorden: « Gij zweert eerlijk uwe plichten te vervullen »;

Overwegende dat de Voorzitter, door het woord « loyalement » dat in de wet voorkomt, te vertalen door « eerlijk », de zin van het woord niet heeft verdraaid;

Dat het middel in zijn eerste twee onderdelen in feite niet opgaat;

Overwegende dat geen wetsbepaling voorschrijft de voornamen van de officieren, die de zetel samenstellen hetzij in het zittingsblad hetzij in het arrest te melden; dat de eenzelligheid van de militaire rechters voldoende blijkt uit de aanduiding van hun naam en uit de vermelding van hun graad;

Dat het middel in zijn derde onderdeel in rechte niet opgaat;

Over het tweede middel: schending van artikel 97 der Grondwet in het feit dat het omstreden arrest in zake verklaring, verklaart toepassing te doen der in het bestreden vonnis aangehaalde wetsbepalingen en verder van zekere andere bepalingen, dan wanneer het vonnis niet verwijst naar artikel

121bis en dat de bepalingen van het arrest zelf er evenmin naar verwijzen;

Overwegende dat het arrest artikel 1 van het Besluit Wet d.d. 8 April 1917 aanduidt artikel dat artikel 121bis van het Strafwetboek uitmaakt, waaruit volgt dat het middel in feite niet opgaat;

Over het derde middel: schending van artikelen 156 en 189 van het Wetboek voor Criminele Rechtsvordering;

In het feit dat elke getuige, volgens het proces verbaal der zitting van de Krijgsraad van 31 Mei 1946, heeft verklaard « dat hij noch bloedverwant, noch aangehuwde, noch in dienst is van de verdachte » dan wanneer elders, hetzelfde proces-verbaal vaststelt dat de 23e getuige Jaspers Alfridus, verklaard heeft de broeder te zijn van Jaspers, 't is te zeggen dat hij een aanverwant was van de betichte Vermonden, Weduwe Jaspers, zodat het Hof deze verklaring van de debatten moest uitsluiten, verklaring die een valse bewering inhield voor wat aangaat de familieband en de aanverwantschap van de getuige met de betichte en die afbreuk gedaan heeft aan het recht, dat Openbaar Ministerie en gedaagde partij hebben, zich te verzetten tegen zijn ondervraging;

Overwegende dat geen wetsbepaling voorschrijft uit de debatten de getuigenis te verwijderen die een tegenstrijdigheid zou bevatten;

Overwegende dat het de rechter over de grond behoort op soevereine wijze de waarde van dergelijke getuigenis te beoordelen;

Overwegende, anderzijds, dat uit het enkel feit van de beweerdte tegenstrijdigheid geen beletsel voor het verdedigingsrecht van de aanlegster is kunnen voortvloeien;

Overwegende dat uit geen enkel stuk blijkt dat de aanlegster zou belet geweest zijn haar wrakingsrecht uit te oefenen;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de uitgesproken veroordelingen overeenkomstig de wet zijn;

Om die redenen:

Verwerpt de voorzieningen en veroordeelt de aanleggers tot de kosten.

HOF VAN VERBREKING

2de Kamer. — 21 April 1947.

M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Simon.

Eerste Advocaat-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

I. REGELING VAN RECHTSGEBIED. — TEGENSTRIJDIGHEID TUSSEN TWEE DEFINITIEVE RECHTERLIJKE BESLISSINGEN. — NEGATIEF GESCHIL VAN RECHTSGEBIED.

II. ZUIVERINGSBESLUIT VAN 19 SEPTEMBER 1945. — DEELNEMING AAN VERKIEZINGEN NA VAN HET RECHT VAN STEMMEN VERVALLEN TE ZIJN VERKLAARD. — POLITIEK MISDRIJF. — TOEPASSING VAN ART. 98 DER GRONDWET.

I. *Er bestaat aanleiding tot regeling van rechtsgebied, wanneer de tegenstrijdigheid tussen een beschikking van de Raadkamer en een arrest van het Hof van Beroep, die beide in kracht van gewijsde gegaan zijn, een negatief geschil van rechtsgebied doet ontstaan, waardoor de loop van het gerecht belemmerd wordt.*

II. *Het deelnemen aan een wetgevende verkiezing door personen, die op grond van de besluitwet van 19 September 1945 uit de politieke gemeenschap werden geweerd, is krachtens deze besluitwet strafbaar gesteld, omdat deze handeling een bedrog uitmaakt, waardoor de kiesverrichtingen worden vervalst en de oprechtheid van de stemming kan worden geïncrimineerd. Deze deelneming is, omdat zij de samenstelling van de Wetgevende Kamers kan viciëren, een rechtstreekse aanranding van de Belgische politieke instellingen, en derhalve een politiek misdrijf in de zin van art. 98 der Grondwet.*

Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel
t / Craenhals Pieter.

Gelet op het verzoekschrift tot regeling van rechtsgebied van de Heer Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Brussel;

Overwegende dat, blijkens de overgelegde processtukken, de raadkamer der rechtbank van eerste aanleg te Brussel Craenhals Pierre, Antoine, Marie, handelsreiziger, geboren te Londerzeel, de 6 Mei 1903, wonende te Brussel, Alfred Stevensstraat nr 35, verwezen heeft naar de Correctionele Rechtbank te Brussel onder de betichting: « te Brussel, op 17 Februari 1946, in overtreding van artt. 1 en 6 der Besluitwet van 19 September 1945, genomen ter uitvoering der wet van 20 Maart 1945, van het recht van openbare functies, bedieningen of betrekkingen te vervullen, het recht om te stemmen, te kiezen of verkozen te worden, van rechtswege levenslang vervallen zijnde om titularis zijnde van een werkelijk of plaatsvervangend mandaat, openbare functie, bediening of betrekking, ontzet, vervallen verklaard, afgezet of van ambtswege ontslagen geweest te zijn, ter zake om politieagent der stad Brussel zijnde, door de beraadslaging van de de gemeenteraad der stad Brussel, op 6 April 1945, goedgekeurd op 8 Juni 1945 door de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van Brabant afgezet geweest zijnde op grond van zijn gedraging ten opzichte van de vijand tijdens de bezetting, in weerwil van het uitgesproken verval, rechtstreeks of door het stellen van een tussenpersoon gebruik te hebben gemaakt van een der rechten waarvan hij vervallen is, namelijk van het recht om te stemmen »;

Overwegende, dat bij vonnis d.d. 2 December 1945 voormelde rechtbank Craenhals heeft veroordeeld wegens het hem ten laste gelegd feit tot 1 jaar gevangenisstraf en tot een geldboete van 10.000 fr., verhoogd met 60 opdecimen en vervangbaar door drie maanden gevangenzitting in geval van niet betaling binnen de wettelijke termijn;

Dat beklaagde en het Openbaar Ministerie van dat vonnis in hoger beroep gekomen zijn en dat bij arrest gewezen op 15 Februari 1947 het Hof van Beroep het bestreden vonnis te niet heeft gedaan en zich onbevoegd heeft verklaard op deze grond

dat het ten laste van de beklaagde gelegd feit « een vergrijp uitmaakt tegen de politieke rechten, waardoor de burgers aan de Staatsinrichting deelnemen en dat zijn strafwaardigheid uitsluitelijk te wijten is aan het bestaan van de politieke instellingen welke het aanvalt »;

Overwegende, dat bovenbedoelde beschikking der Raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel en het arrest van het Hof van Beroep te Brussel, d.d. 15 Februari 1947 beiden het gezag van het gewijsde verkregen hebben en dat hun strijdigheid een negatief geschil van rechtsgebied heeft doen ontstaan, hetwelk de loop van het gerecht belemmert;

Dat er dientengevolge aanleiding is tot regeling van rechtsgebied;

Overwegende, dat artikel 98 der Grondwet, met algemene bewoordingen, aan het Hof van Assisen bevoegdheid toekent tot kennisname van de politieke misdrijven;

Overwegende, dat de bepalingen van de artikelen 1 en 8 van de Besluitwet d.d. 19 September 1945, op grond derwelke verweerder wordt vervolgd, tot doel hebben zoals het verslag aan de Regent erop drukt, de in die artikelen bedoelde personen uit de politieke gemeenschap te weren;

Dat zo voormeld artikel 8 strafbaar stelt het deelnemen in schending van artikel 1, aan een wetgevende verkiezing, de reden daarvan hierin ligt dat zulk feit een bedrog uitmaakt, waardoor de kiesverrichtingen worden vervalst en de oprechtheid van de stemming kan worden verdraaid;

Overwegende, dat wanneer aan de verkiezingen van de Wetgevende Kamers, gevolglijk aan de samenstelling van die politieke lichamen, personen deelnemen die door voormelde Besluitwet uit dat recht zijn ontzet, omdat zulke deelneming van aard is de samenstelling van die Kamers te verdraaien, betwiste deelneming rechtstreeks België's politieke instellingen aanrandt;

Dat uit het vorenstaande volgt dat het ten laste van verweerder gelegd feit bij zijn natuur een politiek misdrijf uitmaakt in de zin van artikel 98 der Grondwet;

Om die redenen :

Het rechtsgebied regelend, vernietigd het bevel d.d. 21 Juni 1946 van de Raadkamer der Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van voorbedoelde rechtbank en dat melding er van zal worden gemaakt op de kant van het vernietigd bevel;

Verwijst de zaak naar de Kamer van Inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Brussel.

NOOT : Zie arrest van het Hof van Beroep te Brussel, d.d. 15 Febr. 1947, R.W., 1947, 779.

KRIJGSHOF TE BRUSSEL

Nederlandse Kamer. — 27 Februari 1947.

Voorzitter : M. Heyse.

Substituut Auditeur-Generaal : M. Verhoeven.

Pleiters : Mrs De Vis, Aerts en Perilleux.

STRAFRECHT. — ART. 121 S.W.B. GEWIJZIGD DOOR BESLUITWET VAN 13 DECEMBER 1944. — SLUIKSE BESTELLING VAN BRIEVEN VAN GEDETINEERDEN.

De sluiske bestelling van brieven van gedetineerden is krachtens art. 121 S.W.B. (gewijzigd door de Besluitwet van 13 December 1944) niet strafbaar. Krachtens dit art. is vereist, dat de hulp van aard zij om de gedetineerden aan het gerecht te helpen onttrekken en met dit opzet verleend werd.

O.M. t / Bertels en Bleuckx.

Beticht van :

De eerste : te Leopoldsburg en elders, op verschillende tijdstonden, sedert Mei-Juni 1946 : Bij inbreuk op artikelen 121 van het Strafwetboek, gewijzigd door de wet van 13 December 1944, ter hulp te zijn gekomen van personen van wie hij wist dat zij vervolgd of veroordeeld waren ter zake van één der misdrijven voorzien bij hoofdstuk II, titel I van Boek II van het Strafwetboek, en bij de artikelen 17 en 18 der Wet van 27 Mei 1870, houdende het Militair Strafwetboek, om ze in de gelegenheid te stellen zich aan het Gerecht te onttrekken, en, *onder meer*, van : Lacassaigne Marcel, veroordeeld bij in kracht van gewijsde getreden arrest uitgesproken door het Krijgshof te Brussel, dato 27 Maart 1945 tot vijftien jaar buitengewone hechtenis wegens het dragen van wapenen tegen België en zijn bondgenoten (art. 113-117 S. W.B.);

De tweede : te Leopoldsburg en elders, op verschillende tijdstonden sedert Mei-Juni 1946 : landverraad om : bij inbreuk op artikel 121 van het strafwetboek, gewijzigd door de wet van 13 December 1944, ter hulp te zijn gekomen van personen van wie hij wist dat zij vervolgd of veroordeeld waren ter zake van één der misdrijven voorzien bij hoofdstuk II, titel I van Boek II van het Strafwetboek, en bij de artikelen 17 en 18 der Wet van 27 Mei 1870, houdende het Militair Strafwetboek, om ze in de gelegenheid te stellen zich aan het Gerecht te onttrekken en, *ondermeer* van : Franckx Filip-Jean-Marie, veroordeeld bij in kracht van gewijsde getreden vonnis uitgesproken door de Krijgsraad te Antwerpen dato 15 Maart 1946 tot 6 jaar gewone hechtenis, wegens het dragen van wapenen tegen België en zijn bondgenoten (art. 113-117 S.W.B.);

Gezien de beroepen aangetekend door de betichten op 1 en 2 November 1946;

Gezien het beroep aangetekend door de Krijgsauditeur, de 4 November 1946; beroepen gericht tegen het vonnis uitgesproken, op tegenspraak, de 28 October 1946, door de Krijgsraad te Hasselt, welk vonnis onder aanhaling van artikelen : 1, 11, 21, 58 der wet van 15 Juni 1899; 185 van het Wetboek van Rechtspleging bij de Landmacht van

20 Juli 1814; 194, 195 van het Wetboek van Strafvordering; 7, 25, 26, 27, 30, 79, 80, 81, 85, 121 Wet van 13-12-1944 van het Wetboek van Strafrecht; 11, 18, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41, 68 alinea 1 der wet van 15 Juni 1935; 123 5°, 6°, 8° van het Wetboek van Strafrecht; Besluitwet van 18 September 1945; Besluitwet van 11 October 1916; Wet van 19 Juli 1934, 2, 1° en 3° Besluitwet van 6 Mei 1944 gewijzigd bij art. 1, 2, 7 en 10 B.W. van 19-9-1945; art. 1, 3 (art. 1 B. W. 11-10-1916); 5, 21 Wet van 27 Mei 1870; art. 15 Wet van 27 Mei 1870 zijnde het Mil. S.B.W. gewijzigd bij art. 1 en volg. Wet van 19 Juli 1934; beslissende op tegenspraak en recht doende, verklaart betichten voornoemd, plichtig aan de feiten hernomen in de betichting en veroordeelt hen ieder, na aanneming van verzachtende omstandigheden spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordelingen, tot een gevangenisstraf van 1 jaar; Beveelt de militaire degradatie van tweede veroordeelde;

Stelt vast dat zij veroordeeld worden hoofdens een misdrijf voorzien bij hoofdstuk II, Boek II, Titel I van het Strafwetboek, bedreven in oorlogstijd en dienvolgens van rechtswege levenslang ontzet zijn van al de rechten vermeld onder litt. a tot en met j van artikel 123 sexties van het Wetboek van Strafrecht;

Zegt voor recht dat, dit door de zorgen van het Openbaar Ministerie, bij wijze van uittreksel in het Staatsblad zal bekendgemaakt worden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand der gemeente der laatste woonplaats van de veroordeelden, met het oog op de inschrijving van diezelfde vermelding in het bevolkingsregister;

Verklaart verbeurd de inbeslaggenomen brieven en geschriften;

Veroordeelt bovendien beide verdachten solidairlijk in de kosten van het rechtsgeding, deze op heden begroot voor de heilheid der som van 87 fr.;

Gehoord de Heer Voorzitter in zijn verslag;

Gezien het bestreden vonnis in dato 28 October 1946;

Gezien de stukken;

Gehoord de betichten in hun ondervraging;

Gehoord de Heer Verhoeven, Substituut-Auditeur Generaal, in zijn vordering;

Geenraad Meester Devis en Aerts, de eerste der Balie van Brussel, de tweede der Balie van Hasselt, verdedigers van eerste betichte voornoemd, en Mr Perilleux, der Balie van Hasselt voor 2e betichte, in hun verweermiddelen;

Overwegende dat de beroepen tijdig en regelmatig naar de vorm aangetekend zijn geweest en, dus, ontvankelijk zijn;

Overwegende dat uit het onderzoek voor het Hof gedaan gebleken is dat de twee betichten een zware fout begaan hebben op tuchtgebied, maar dat de feiten hun ten laste gelegd, op strafgebied, niet kunnen beteugeld worden vermits dat het niet bewezen is dat zij ter hulp zouden gekomen zijn van veroordeelden of geïnterneerden om ze in de gelegenheid te stellen zich aan het Gerecht te onttrekken;

Overwegende verder dat het Openbaar Ministerie het bewijs niet heeft kunnen inbrengen dat uit de

aangeslagene brieven en uit de bestanddelen der zaak spruit dat de twee betichten zulk inzicht zouden gehad hebben;

Overwegende dat in hun gedragwijze niets uitschijnt dat zij zulk doel zouden gehad hebben;

Het Hof,

Gezien de artikelen 58, 1, 11, 16, 21, 104, 105 van de Wet van 15 Juni 1899; 1 van het Koninklijk Besluit van 26 Augustus 1939; 181 van het Wetboek van Rechtspleging bij Landmacht van 20 Juli 1814; 11, 18, 21, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 41, 68 al. 1 der wet van 15 Juni 1935; ter zitting aangeduid door de Heer Voorzitter; beslissende — naar bescheiden — en uitsprekende in tegenwoordigheid van beide betichten;

Ontvangt de beroepen en rechtdoende;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Spreekt beide betichten vrij en verzendt hen van de vervolging zonder kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

29 Januari 1947.

Voorzitter: M. Byvoet.

Rechters: M.M. Van Soest en Pexsters.

Pleiters: Mrs. Gruyters en Willems.

HUUR. — BESLUITWET VAN 12 MAART 1945. — NIEUWE AANVRAAG TOT HUURVERLENGING. VOORALEER IN BEROEP UITSPRAAK GEDAAN WERD OVER EEN EERSTE TOEGEKENDE HUURVERLENGING. — TOEPASSELIJKE VAN ART. 35 DER BESLUITWET VAN 12 MAART 1945.

Wanneer door de rechter in beroep over een toegestane huurverlenging nog geen uitspraak werd gedaan en het ogenblik aangebroken is om een nieuwe huurverlenging aan te vragen, moet, krachtens art. 35 der Besluitwet van 12 Maart 1945, de nieuwe aanvraag niet bij wedereis, maar voor de eerste rechter worden ingeleid. De vrederechter verwijst daarop de zaak naar de rechter in beroep, die de beide gedingen dient samen te voegen.

Bouvin en cs. t./ Schepers en Schepers t./ Bouvin en cs.

Gezien de geregistreeerde beroepsakte van deurwaarder Gillard, te Landen, den 4 December 1945 aan verweerder betekend, alsmede de uitvoerbare uitgifte van het bestreden vonnis dat, volgens de beroepsakte de 30 October, zonder bepaling van jaartal, door de Heer Vrederechter van Landen zou zijn uitgesproken, terwijl het, volgens de uitgifte, geveld werd de 30 November 1945;

Gezien eveneens het vonnis der burgerlijke Rechtbank te Hoei, de 6 Februari 1946 gewezen, hetwelk de zaak, op grond van artikel 57 der taalwet van 15 Juni 1935, naar deze rechtbank verzond, alsmede de geregistreeerde dagvaarding door dezelfde deurwaarder de 3 September 1946 op verzoek van geïntimeerde aan aanleggers in beroep betekend terzelfdertijd als hij hun ter kennis bracht dat de Heer Vrederechter zijn nieuwe aanvraag tot huurverlenging ingeleid, na vruchteloze poging tot ver-

zoening, de 25 Juli 1946, verzonden had naar deze Rechtbank waar het beroep aangaande de eerst toegekende huurverlenging nog hangende was;

Overwegende dat beide oorspronkelijke eisen, door geïntimeerde ingeleid voor de Heer Vrederechter te Landen, een huurverlenging beoogden; dat de tweede huurverlenging aangevraagd werd op een ogenblik dat de Rechtbank in beroep nog niet had uitgesproken aangaande het beroep, ingeslagen tegen een vonnis dat huurverlenging tot 1 November 1946 toestond;

Overwegende, dat het juist deze toestand is welke de wetgever klaarblijkelijk voor ogen had wanneer hij in artikel 35 der wet bevoel dat, ingeval de eis reeds voor een ander rechter hangend was, de op nieuw gevatte rechter de verwijzing naar de Rechtbank van Beroep moest uitspreken, dewelke dan de zaken samen diende te voegen; dat in de geest van de wetgever nieuwe zaken deze zijn waarvan de doeleinden verschillen zoals huurverlenging verschilt van beperking of vermeerdering van huurprijs, van verbreking der huurovereenkomst, enz.; dat het deze soort zaken zijn die bij tegeneis voor de Rechtbank in beroep moeten ingediend worden, terwijl een tweede eis in huurverlenging hetzelfde voorwerp heeft als de eerste eis in huurverlenging en niet als nieuwe eis moet beschouwd worden;

Overwegende, dat het de geïntimeerde trouwens niet mogelijk was zijn tweede aanvraag tot huurverlenging binnen de in artikel 8 door de wetgever gestelde termijn bij wedereis voor de rechtbank in te leiden, wijl wegens de vertraging, veroorzaakt door de verzending der zaak van de Rechtbank van Hoei naar die van Hasselt, deze zaak eerst ter rol der Rechtbank gebracht is kunnen worden de 12 Juni 1946 en alsdan ambtshalve gesteld werd op 18 September nadien, terwijl de partijen slechts op 19 Juli voor de Vrederechter in verzoening opgeroepen werden om de tweede huurverlenging in te leiden;

Overwegende, dat de Rechtbank bijgevolg ertoe gehouden is de zaken samen te voegen;

Overwegende voor wat betreft het beroep, ingeleid door beroepsakte van 4 December 1945, beroepene opwerpt, dat het niet ontvankelijk is omdat het aantekend is tegen een niet bestaand vonnis, terwijl er geen beroep is tegen het bedoeld vonnis van 30 November 1945;

Overwegende, dat beroepers de niet-ontvankelijkheid van hun eis bijtreden;

Overwegende, dat de partij Bouvin thans voor de eerste maal opwerpt, aangaande de opnieuw aangevraagde huurverlenging, dat de rechtspleging nietig is omdat zij bij wedereis voor deze Rechtbank had moeten ingeleid worden en de Heer Vrederechter te Landen niet bevoegd was om kennis te nemen van de eis;

Overwegende, dat deze zienswijze reeds in voorgaande beweegredenen als ongegrond van de hand gewezen werd;

Overwegende, dat bijgevolg de eis ontvankelijk is;

Overwegende, dat voor wat de grond der zaak betreft, ingeleid bij dagvaarding van 3 September 1946, rekening houdende met de economische

toestand, de woningschaarste en het beroep door aanlegger in het kwestieuze huis uitgeoefend, aanleggers eis, zoals omschreven in de dagvaarding, als gegrond voorkomt;

Gelet op de voorschriften van artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 Juni 1935, welke nageleefd werden;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, zetelende in graad van hoger beroep, uitspraak doende op tegenspraak, voegt beide zaken, ingeschreven onder nummers 1959 en 2345 der Rol, samen;

Verklaart het beroep, ingeleid door akte van 4 December 1945 niet ontvankelijk, doet het teniet en veroordeelt aanleggers in beroep tot de kosten;

En voor wat betreft de zaak ingeleid bij dagvaarding van 3 September 1946, verklaart de eis ontvankelijk en gegrond;

Zegt voor recht dat aanlegger op 1 November 1946 een nieuwe huurverlenging toegestaan wordt tot op 1 November 1947;

Veroordeelt partij Bouvin tot de kosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST NIKLAAS

2de Kamer. — 19 Maart 1947.

Voorzitter : M. Elewaut.

Referendaris : M. L. Thuysbaert.

Pleiters : Mrs Maillet loco P. M. Orban en
R. De Schrijver.

VERANTWOORDELIJKHEID. — LEVENLOOS DING. — GEBREK. — BEWIJS.

De bewaarder van levenloze roerende zaken is aansprakelijk voor de gebreken waarmede ze belast zijn, ook dan wanneer hem geen persoonlijke schuld treft. Het volstaat dat de benadeelde bewijze dat de schade veroorzaakt werd door een gebrek van de zaak.

Van Guyse t / N. V. Brasserie Van Roy & Co

Gezien het exploit van rechtsingang van 6 Juli 1946, alsmede de dagstelling van 9 December daaropvolgende, beide akten beteekend door het ambt van deurwaarder Aimé Van Puyvelde, te St Niklaas;

Aangezien de eisch er toe strekt : « eerste gedaagde, of tweede gedaagde, of beiden, zich solidairlijk te zien en te hooren veroordeelen om, voor de redenen uiteengezet in de inleidende dagvaarding, aan den aanlegger de som te betalen van 15.127,90 frank, bedrag te vermeerderen of te verminderen in den loop van het geding, tot de gerechtelijke instrenten en de kosten; het vonnis uitvoerbaar te hooren verklaren bij voorraad, niettegenstaande verzet of beroep en zonder borg »;

Aangezien de aanlegger, tot staving van zijn eisch, aanvoert dat, op 7 October 1944, een vrachtauto toebehoorende aan eerste gedaagde, geladen met vaten en bakken bier, komende van Stekene Dorp in de richting van St. Niklaas, en bestuurd door den genaamden Willems Constant, van Gijzegem,

met als begeleider Van den Branden Alfred, van Wieze, beiden aangestelden van eerste gedaagde, brand gesticht hebben aan een gebouw gelegen te Stekene en toebehoorende in eigendom aan den aanlegger;

dat vonken en vlammen uit de vrachtauto sloegen op het gebouw van aanlegger en brand veroorzaakten;

dat, ingevolge de wetsbeschikkingen nopens de burgerlijke verantwoordelijkheid, onder meer, de schade veroorzaakt door een zaak moet gedragen en vergoed worden door hem die er de bewaking over heeft;

dat de meester verantwoordelijk is voor de schade aangericht door zijn aangestelden in de bediening waarvoor hij ze gebruikt heeft;

dat de aangehaalde feiten aan den aanlegger de volgende schade hebben berokkend :

aan gebouwen	fr. 9.023,90
aan roerende goederen	fr. 6.104,00

Samen : fr. 15.127,90

Over de verantwoordelijkheid :

Aangezien men verantwoordelijk is voor de schade veroorzaakt door de daad (par le fait) van de zaken die men onder zijn bewaking heeft (B. W. art. 1384, 1e lid);

Aangezien de bij artikel 1384 bedoelde verantwoordelijkheid gegrond is op een fout door den bewaker der zaak begaan, en deze fout niet verondersteld zijnde, moet door het slachtoffer bewezen worden;

dat, evenwel, de toepassing van art. 1384 niet een persoonlijke schuld van den bewaker vereischt en het volstaat dat de benadeelde bewijze dat de schade veroorzaakt werd door een gebrek van de zaak (Antwerpen, 1 Februari 1924 en 5 Mei 1928, Rev. acc. fr. 1926, 206 en 5 Mei 1928, Pas. 1928, III, 238; Antwerpen, 15 Februari 1934, P.P. 1934, 547; Brussel, 12 Juli 1926, P.P. 1927, 7; Dendermonde, 14 Juli 1927, J.C.Fl. 1927, 340; Gent, 1 Maart 1928, Pas. 1928, II, 125; Luik, 28 October 1932, Pas. 1933, III, 137; Leuven, 17 December 1934, Rev. resp. 1935, 1798, 18);

Aangezien uit het strafrechterlijk onderzoek blijkt dat de aangestelden van de verwerende vennootschap op 7 October 1944, op de baan Stekene-St. Niklaas, voor rekening van laatstgenoemde, een vrachtauto voerden, gedreven bij middel van een gastoestel, waarvan de ketel, met kolen gevoed, geplaatst was aan de linker buitenzijde van den wagen;

dat, en de autovoerder, en de begeleider hebben erkend dat er iets niet in orde was met het toestel en, nl. dat kolen in de leiding waren gezogen, zoodat « het mogelijk is dat er brandende kolen ontsnapt zijn en brand veroorzaakt werd »;

Aangezien hetgeen bij de aangestelden van de Brouwerij Van Roy, begrijpelijkerwijs, slechts de uiting is van een vermoeden, als een vaststaand feit bevestigd werd door derde personen, nl. Van Vlierberghe Maria en Van Hoyer Victor, die, met eigen oogen, gezien hebben hoe de brand bij aanlegger is ontstaan en, in dit verband, verklaarden : « Uit de

auto sloegen vlammen, wel twee meter hoog. Het vuur sloeg op den stal en deze schoot in brand »;

Aangezien het dus geen twijfel lijdt dat de door aanlegger geleden schade veroorzaakt werd door een defect aan het drijfgastoestel toebehoorende aan de Brouwerij en waarvan het gebruik aan de zorgen van twee van haar aangestelden was toevertrouwd;

dat het bestaan zelf van het defect zoo weinig kan betwist worden dat de chauffeur van de vrachtauto en ook de begeleider, uit eigen beweging hebben verklaard dat ze, uit oorzaak van het onklaar raken van de gasketel, hun reis niet hebben kunnen voortzetten;

Aangezien de gevestigde rechtspraak van het Belgisch Verbrekingshof beslist dat, het gebrek van een zaak eenmaal bewezen, de benadeelde alles bewezen heeft, zoodat van hem niet kan vereischt worden dat hij een fout van den eigenaar of bewaker van de zaak bewijze en, evenmin, den juiste aard van het gebrek waarmede de zaak belast is (Verbr., 24 Mei 1904, 2 Juli 1908, 19 October 1911 en 25 Maart 1920, Pas. 1904, I, 246; 1908, I, 285; 1911, I, 518 en 1920, I, 110);

Aangezien uit wat voorafgaat dient besloten dat de eerste verweerster aansprakelijk is voor de bij aanlegger, op 7 October 1944, aangerichte schade;

Wat betreft het door aanlegger, als schadevergoeding, gevorderd bedrag :

Aangezien uit de bestanddeelen der zaak blijkt dat de aanlegger tijdig al het mogelijk gedaan heeft om de schade op tegenspraak te doen vaststellen; dat, indien zulks niet geschied is de schuld ligt bij verweerster of haar verzekeringsmaatschappij; dat, inderdaad, deze laatste, na herhaaldelijk, doch steeds zonder woord te houden, beloofd te hebben een deskundige ter plaatse te zenden, uiteindelijk den aanlegger verzocht heeft haar zijn staat van schatting over te maken;

dat de aanlegger aan dit verzoek voldaan heeft en de verzekeringsmaatschappij aldus in staat gesteld te oordeel enover den omvang der aangerichte schade en het bedrag der gevorderde vergoeding;

Aangezien de verzekeringsmaatschappij niet de minste aanmerking heeft gemaakt op het door aanlegger ingediende bestek;

dat, thans, meer dan twee jaar na de ramp, noch de verwerende vennootschap, noch de verzekeringsmaatschappij ontvankelijk zijn om schadeposten te betwisten die ze, door eigen schuld, verwaarloosd hebben, ten gepaste tijde, contradictoir te doen vaststellen;

dat, ten overstaan van de veelvuldige beloften vanwege de verzekeringsmaatschappij een deskundige af te vaardigen, de verweerster nu den aanlegger er bezwaarlijk een verwijt kan van maken niet de benoeming van een deskundige-schatter, bij kort geding, te hebben uitgelokt;

Aangezien het bedrag van de door aanlegger gevorderde schadevergoeding dan ook dient beschouwd als zijnde ten genoegen van rechte gerechtvaardigd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gelet op de artt. 2, 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935, op het gebruik der talen in gerechtszaken, vonnissende op tegenspraak, alle

verdere of strijdige besluiten van de hand wijzende, veroordeelt de N.V. Brasserie R. Van Roy en Cie om aan den aanlegger de som te betalen van 15.127,90 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten; stelt den tweede gedaagde buiten zake zonder kosten; verwijst de eerste verweerster in de kosten;

Verklaart het onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elk verhaal en zonder borgstelling.

VREDEGERECHT TE BERINGEN

21 Februari 1947.

Vrederechter : M. F. Vranken.
Pleiter : Mr G. Cepts.

WETGEVING OP DE ONGEVALLen. — BESLUIT VAN 24 DECEMBER 1941 EN BESLUITWET VAN 13 DECEMBER 1945. — DOODSLAG GEPLEEGD DOOR EEN LID VAN DE WEERSTAND OP EEN ARBEIDER ZICH BEVINDEND OP DE WEG NAAR ZIJN WERK.

De doodslag, die bij vergissing en zonder redenen van particuliere aard gepleegd werd door een lid van de weerstand op een arbeider, zich bevindend op de normale weg naar zijn werk, dient beschouwd te worden als een ongeval, te wijten aan het risico, onafscheidbaar met de normale weg verbonden.

Heylen en Dierckx t / N. V. Mercator.

Gelet op de inleidende dagvaarding van de deurwaarder Paul De Laet, van Antwerpen, in dagtekening van 14 Januari 1947 en op de in dit exploit vermelde beweegredenen;

Overwegende dat de genaamde Heylen Louis, zoon van de aanleggers, op 14 Januari 1944 te Tessenloerloo, alwaar hij in dienst was van de Wederopbouw, gedood werd terwijl hij zich op de weg bevond van zijn verblijfplaats naar zijn werk; dat hij namelijk getroffen werd door twee revolverkogels afgevuurd door een lid van de weerstand, die voor opdracht had een ander persoon te doden en die bij vergissing, wegens een zekere gelijkenis, zijn wapen op het slachtoffer Heylen afschoot;

Overwegende dat de partijen het eens zijn over al de omstandigheden waarin de feiten zich hebben voorgedaan;

Overwegende dat de verweerster, alhoewel zij toegeeft dat zij als verzekeraar is opgetreden van de werkgever bij wie het slachtoffer in dienst was en dat de feiten zich afspeelden op de normale weg naar het werk, niettemin beweert dat noch de algemene beginselen der wetgeving op de arbeidsongevallen, noch de bepaling van art. 1, alinea 4, van het Besluit van 24 December 1941 toelaten de doodslag als een arbeidsongeval te beschouwen;

Overwegende dat het er echter niet om gaat, te weten of de doodslag als arbeidsongeval kan beschouwd worden, doch wel of de werknemer het

slachtoffer geweest is van een ongeval, te wijten aan een risico onafscheidelijk met de normale weg verbonden;

Overwegende dat, in dit verband, het niet kan betwist worden : 1°) dat Heylen bezweken is als slachtoffer van een werkelijk ongeval, 't is te zeggen als slachtoffer van een onverwachte en abnormale gebeurtenis, veroorzaakt door de plotselinge werking van een uiterlijke kracht (Verbreking, 18 October 1928, Pas. I, 248); 2°) dat hij bezweken is ingevolge een risico onafscheidelijk aan de normale weg verbonden;

Overwegende dat het eerste punt geen nadere uitleg behoeft, vermits het duidelijk is dat bij het neerkogelen door middel van een revolver, afgevuurd door de dader van de aanslag, al de bestanddelen aanwezig zijn, die volgens het hoger aangehaalde Arrest van het Verbrekingshof vereist zijn, opdat er van een ongeval zou mogen gesproken worden;

Overwegende, wat het tweede punt betreft, dat de aandacht dient gevestigd op art. 9 van de Besluitwet n° 165 van 13 December 1945, ingevolge hetwelk art. 1 van het Besluit van 24 December 1941 dient geïnterpreteerd te worden overeenkomstig de tekst van art. 2 dezer Besluitwet;

Overwegende dat gezegd art. 2 de bepaling geeft van de woorden « risico onafscheidbaar met de normale weg verbonden » en daardoor verstaat « ieder risico dat enig verband houdt met de noodzakelijkheid waarin de arbeider zich bevindt om zich te verplaatsen, ten einde zich, van de plaats waar hij verblijft, zijn maaltijden neemt of zijn loon optrekt, te begeven naar de plaats waar hij zijn werk uitvoert of omgekeerd »;

Overwegende dat de aandacht eveneens dient gevestigd op de algemene beschouwingen die het Besluit van 24 December 1941 voorafgaan en waarin onder meer gezegd wordt : « Er zullen zich natuurlijk gevallen voordoen waarin de rechter over de aard der opgelopen risico's zal moeten oordelen. Zo zal een arbeider die met opzet door een booswicht langs de openbare weg wordt gekwetst of gedood, terwijl hij de bij het besluit begrensde afstand aflegt, niet altijd recht op de voorziene vergoeding hebben; het kan gebeuren dat de dader van de aanslag redenen van particuliere aard heeft om het slachtoffer aan te vallen, en in dergelijk geval is het risico eigen aan het slachtoffer en niet aan de weg die het volgde »;

Overwegende dat, indien men in het licht dezer wettelijke gegevens, het onderhavige ongeval beschouwt, men dadelijk inziet, dat het door de Wet vereiste verband tussen het risico en de noodzakelijkheid zich naar zijn werk te begeven wel degelijk aanwezig is; dat immers Heylen, die zelf niet de minste fout begaan heeft en bij vergissing gedood werd, alleen op bewuste datum en uur om het leven kwam, omdat hij alsdan verplicht was zich naar zijn werk te begeven langs een weg, alwaar men juist op hetzelfde tijdstip een aanslag beraamde op een andere persoon, die al of niet een zekere gelijkenis vertoonde met hem; dat, in dit opzicht de aanleggers te recht hebben doen opmerken dat hun

zoon niet zou gestorven zijn indien hij niet naar zijn werk had moeten gaan langs de weg, die vermoedelijk ook moest gevolgd worden door de man, op wiens leven men het gemunt had;

Overwegende dat daarenboven de niet betwiste omstandigheden van het ongeval aantonen, dat de dader van de aanslag geen redenen van particuliere aard had om het slachtoffer aan te vallen en dat het risico niet eigen was aan hem zelf, vermits men een andere op het oog had en hij zelf de aanslag op geen enkele wijze heeft uitgelokt; dat reeds de wetgever van 1941 in zijn toelichting tot het besluit van 24 December heeft laten doorschemeren, dat indien bij een opzettelijke moord langs de openbare weg het recht op vergoeding niet altijd bestaat, dit recht nochtans in menige gevallen wel bestaat en voorzeker in een geval als het onderhavige;

Overwegende dat uit deze beschouwingen het besluit dient getrokken dat het ongeval van Heylen wel degelijk onder de toepassing valt van het besluit van 24 December 1941; dat hieraan, ons dunkt, zelfs niet meer kan getwijfeld worden sedert de Wetgever uitdrukkelijk bepaald heeft, dat het recht op vergoeding ten laste van de werkgever bestaat voor ieder risico, van het ogenblik dat er ook maar enig verband met de noodzakelijkheid om zich langs de weg te verplaatsen aanwezig is;

Overwegende dat de verweerster voorbehoud gemaakt heeft wat betreft het basisloon en de en de berekening van de rentebedragen; dat bijgevolg aan de aanleggers dient toegelaten het bewijs te leveren van het bedrag van het basisloon, hun ouderdom en die van het slachtoffer, op de wijze hieronder aangeduid;

Om deze Redenen :

Wij, Vrederechter, gelet op art. 2, 34, 37 en 41 der Wet van 15 Juni 1935, uitspraak doende in eerste aanleg en op tegenspraak;

De gehuwde verweerster Dierckx voor behoorlijk gemachtigd houdend door haar echtgenoot Heylen om in rechte te staan;

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpen de;

Zeggen voor recht dat het ongeval, waarvan Heylen, Louis, op 14 Februari 1944 te Tessenderloo het slachtoffer geweest is, onder toepassing valt van het Besluit van 24 December 1941 en dat de verweerster, als verzekeraar van de werkgever, gehouden is aan de aanleggers uit te keren de rechten uit hoofde van het ongeval verschuldigd.

NOOT: Tegen dit vonnis werd door de Verzekeringsmaatschappij beroep aangetekend.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

René PIRET : *L'Evolution de la législation belge sur les sociétés anonymes.* — Tournai-Paris, Casterman, 1946, 224 p. (Collection Lovanium.)

Het vraagstuk van de hervorming der naamloze vennootschappen is aan de orde van de dag; kenschetsend hiervoor zijn de talrijke geschriften en tijdschrift-artikelen, die sinds het einde van de oorlog werden gepubliceerd, alsmede de grote belangstelling desbetreffende vanwege de politieke partijen.

In het voorwoord van dit werk schrijft René Piret, hoogleraar te Leuven en raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel: « Le lecteur me pardonnera les erreurs probables et les lacunes certaines de ce petit livre.

J'avais entrepris la rédaction d'une étude sur l'évolution du droit commercial belge quand des troubles visuels graves, me mettant dans un état voisin de la cécité, m'obligèrent à suspendre l'exécution du travail.

Je n'ai pas voulu cependant laisser non-employée la documentation, que j'avais réunie sur l'une des parties importantes de l'ouvrage en préparation: le droit des sociétés anonymes; bien que cette documentation ne fût pas encore complète, j'en ai tiré parti dans l'exposé qu'on va lire; j'ai fait de mon mieux, m'aidant des yeux et de la plume d'autrui. »

Wij mogen professor Piret dankbaar zijn, dat hij het verzamelde materiaal bewerkt en uitgegeven heeft. Zijn boek is inderdaad een uitstekende wegwijzer om de historische ontwikkeling van de wetgeving betreffende de naamloze vennootschappen in België vanaf 1807 tot op onze dagen te vervolgen. Het geeft tevens een beknopte synthesis van de literatuur, de verschillende voorstellen en ontwerpen, die in de loop der jaren werden gedaan en uitgewerkt; hierdoor is het zeer geschikt om de tegenwoordige initiatieven en proposities in hun juist kader te situeren. E. M.

Jean VAN RIJN : *Le Réforme du contrôle des sociétés commerciales et l'expérience anglaise.* — Bruxelles, Office de Publicité, 1945, 130 p. (Actualités sociales, nouvelle série.)

De schrijver, die aan de universiteit te Brussel het handelsrecht doceert, ijvert sinds lang voor een hervorming der contrôle in de handelsvennootschappen en voor de oprichting van een instituut van ondernemingscontroleurs, naar het voorbeeld van de « chartered accountants ».

In deze verhandeling resumeert hij zijn opvattingen dienaangaande op bevattelijke wijze. In een eerste deel beschrijft hij het stelsel van de contrôle in Engeland; in een tweede deel behandelt hij de problemen, die naar zijn mening de hervorming van de contrôle in België beheersen, nl. de oprichting van een korps van gekwalificeerde specialisten en de verbetering van het statuut der commissarissen. Als bijvoegsel werden opgenomen: een wetsontwerp, houdende oprichting van een nationaal instituut voor ondernemingscontroleurs en de uitoefening van dit beroep reglementerend, de wijzigingen, die aan de bepalingen van de samengeschelde wetten op de handelsvennootschappen, betreffende de contrôle van deze vennootschappen dienen te worden aangebracht, en een wetsvoorstel betreffende de oprichting van een contrôlecommissie der handelsvennootschappen. E. M.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der balie bij het Hof van Beroep te Gent

Voordracht van Prof. MAST over de Raad van State

Op Zaterdag, 19 April 1947, werd, in de zittingszaal van het hof van beroep te Gent, op initiatief van de Vlaamse Conferentie der Balie, een voordracht gehouden door de heer André J. Mast, hoogleraar aan de universiteit te Gent en advocaat bij het hof van beroep te Brussel over « De Raad van State ».

Onder de talrijke aanwezigen kon men opmerken de heer eerste voorzitter van het hof van beroep, de heer procureur generaal, de heer advocaat generaal De Bie, de heer Kluyskens, stafhouder der Gentse balie, alsmede talrijke andere magistraten en advocaten.

Om kwart na vier begon de heer Mast zijn wetenschappelijk betoog.

Na vooreerst het voorwerp van zijn voordracht te hebben belicht en te dier gelegenheid een hulde te hebben gebracht aan de heer Kluyskens, stafhouder en professor te Gent, welke in de wording van de wet van 23 December 1946 over de Raad van State een groot aandeel heeft gehad, omschrijft spreker de twee verschillende punten welke hij achtereenvolgens in het bijzonder zal bespreken.

Vooreerst komt een bespreking van de geschillen aangebracht voor vergoeding.

Dit deel omvatte een commentaar van art. 7 der wet. Zeer gevat werd het verschil aangetoond met de Franse « conseil d'état ». Verder werden de daden door de administratie gesteld gedifferentieerd en de grens aangeduid waar de bevoegdheid der gewone rechtbanken ophoudt.

Het tweede deel bevatte de bespreking der geschillen aangebracht voor vernietiging.

Professor Mast heeft er aan gehouden de bijzondere aandacht van zijn toehoorders te vestigen op het bijzonder belang van deze hervorming. De Raad van State (afdeling administratie) is inderdaad bevoegd ingevolge artt. 9 en 10 om de wederrechtelijke administratieve handelingen te vernietigen.

Na studie der kentekenen van deze bevoegdheid, de draagwijdte en de mogelijkheid tot verhaal, besloot spreker zijn zeer interessant betoog met te wijzen op de lastige en kiese taak der rechters welke de nieuwe instelling leven en per slot van rekening definitieve vorm zullen moeten geven. Doch het doel der instelling : de willekeur van de administratie tegen te gaan — aldus prof. Mast — loont meer dan de moeite.

De voordracht van de heer Mast heeft eens te meer aangeduid hoe de nieuwe instelling een vooruitgang betekent welke de menselijke persoon zal beschermen tegen de naamloze en kleurloze druk der staatsinstellingen !

MEDEDELINGEN

EEN NIEUW BURGERLIJK WETBOEK IN NEDERLAND

Bij de behandeling van de begroting van Justitie in de Nederlandse Eerste Kamer op 5 Maart j.l. werd door de heer R. Zegering Hadders een pleidooi gehouden voor de samenstelling van een nieuw burgerlijk wetboek.

De heer Zegering Hadders zegde : « Ik volsta met te zeggen, dat naar onze mening ons Burgerlijk Wetboek in hoge mate verouderd is. Op tal van gebieden van het civiele recht zijn volkomen nieuwe denkbeelden naar voren gekomen, terwijl de maatschappelijke verhoudingen sedert 1838 een geweldige verandering hebben ondergaan. Ik zou de Minister daarom ernstig in overweging willen geven het initiatief te nemen tot een algemene herziening van het Burgerlijk Wetboek, waarbij met het resultaat der wetenschappelijke studiën der laatste decennia kan worden rekening gehouden... Zouden wij de Minister bereid mogen vinden ten aanzien van het Burgerlijk Wetboek een nieuwe weg in te slaan en... thans aan een rechtsgeleerde van de eerste rang, ik denk aan Prof. Meyers, te verzoeken een geheel nieuw Burgerlijk Wetboek samen te stellen, een ontwerp, dat, omdat het door één man wordt ontworpen, van één geest kan zijn vervuld en daardoor tevens een logisch sluitend geheel zal vormen? » (Handelingen Eerste Kamer, p. 471.)

De Minister van Justitie antwoordde reeds de volgende dag :

« Op zich zelf beschouwd verdient dit denkbeeld alle overweging. Nu wij het geluk hebben in onze samenleving zo'n voortreffelijk jurist als Prof. Meyers te hebben, zouden wij hem kunnen verzoeken, om, indien hij daartoe bereid is, een herziening van het Burgerlijk Wetboek ter hand te nemen. Ik wil op dit punt nog geen beslissing nemen. Men moet nooit onvoorbereid beslissingen nemen, ook al is men nog zo besluitvaardig. Wel zal ik dit denkbeeld gaarne overwegen. » (Handelingen Eerste Kamer, p. 497.)

Thans werd officieel bekend gemaakt, dat aan Prof. E. M. Meyers, hoogleraar aan de universiteit te Leiden, de samenstelling van een nieuw Burgerlijk Wetboek werd opgedragen, opdracht, die door Prof. Meyers werd aanvaard.

In verband hiermede kan de vraag worden gesteld, of België ook niet tot een dergelijk initiatief zou kunnen en moeten overgaan? De wenselijkheid van een nieuw Burgerlijk Wetboek, ook bij ons, laat zich moeilijk betwisten. Wij ook hebben het geluk enkele juristen te bezitten, die een opdracht, zoals aan Prof. Meyers werd gegeven, zouden kunnen vervullen. Wij denken hierbij aan Prof. Mr E. Van Dievoet, hoogleraar te Leuven, of aan de Professoren De Page en Dekkers van de universiteit te Brussel.

Een argument voor de onmiddellijke verwezenlijking van dit initiatief ware ook, dat een regelmatige contactname tussen de Nederlandse en Belgische geleerden, belast met de herziening van het Burgerlijk Wetboek hunner respectievelijke landen, bevruchtend zou werken en voor het algemeen verkeer en voor de samenwerking tussen onze beide landen ware het een geluk, indien de respectievelijke wetboeken niet te ver van elkander zouden afwijken. Deze regelmatige contactname en samenwerking, in volle onafhankelijkheid, zou ook in niet geringe mate de collaboratie op juridisch gebied tussen België en Nederland bevorderen.

V. L.

VIIIste INTERNATIONALE CONFERENTIE VOOR DE UNIFICATIE VAN HET STRAFRECHT

In 1927 werd onder voorzitterschap van staatsminister Carton de Wiart het Internationaal Bureau voor de eenmaking van het strafrecht (Bureau international pour l'unification du droit pénal) opgericht, met het doel de strafwetgevingen van de verschillende landen één te maken. In 1940 waren 52 staten officieel tot dit bureau toegetreden.

In December 1939 moest te Brussel een grote internationale conferentie gehouden worden, die echter ten gevolge van de bestaande oorlogstoestand werd uitgesteld. Thans werd besloten deze conferentie op 10, 11 en 12 Juli a.s. te Brussel te laten doorgaan. De heren Richard, substituut van de Procureur-Generaal, en Wouters, substituut van de Auditeur-generaal, werden aangeduid als prae-adviseurs over de navolgende onderwerpen: 1. Eenmaking van de teksten ter beteugeling van de valsheid in publieke en private geschriften. — 2. Definitie van het misdrijf tegen de mensheid.

MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMEN VAN HET INCIVISME

In het Rechtskundig Tijdschrift voor België (1946, nr 3) is onder bovenstaande titel de redevoering verschenen, die door Procureur-Generaal Hermann Bekaert ter gelegenheid van de plechtige heropeningszitting van het Hof van Beroep te Gent op 16 September 1946 werd uitgesproken.

Het besluit van deze redevoering is — gelijk trouwens het gehele betoog — merkwaardig: « Om te eindigen weze het mij enkel maar toegelaten een feit aan te halen dat, mijns inziens, kenschetsend is: de Maatschappelijke Dienst van het Ministerie van Justitie laat het geval kennen van de aangehouden echtgenote van een inciviel, die, toen ze de terechtstelling van haar man vernam, geenszins de sentimentele inzinking onderging, welke zich natuurlijkerwijze moest voordoen. Ze blijft overeind, eist, bedreigt, en daagt uit. De dag na de terechtstelling vraagt zij de toelating door haar medegevangenen te mogen laten bidden, ter ere van de martelaar voor de goede zaak; sedertdien heeft ze haar houding geen enkele dag gewijzigd. Zonder zwakte, zonder een woord medelijden voor haar drie kinderen, ziet ze, na de uitboeking van haar eigen straf, een nieuw leven tegemoet, in het teken van een heldhaftige wraak. Men vraagt zich af of men deze houding moet bewonderen of trillen van angst, bij het nadenken over de bedreiging voor de toekomst? »

HET BEROEPSGEHEIM VAN DE ADVOCAAAT

Nu de gevangenissen van Europa, boven elke verhouding overbevolkt zijn, gebeurt het meer dan vroeger, dat gedetineerden ontvluchttingspogingen organiseren. De Raad van Toezicht te Middelburg (Advocatenblad 1947, p. 91) velde in verband met een ontvluchttingspoging van gedetineerden een interessante beslissing over het beroepsgeheim van de advocaat.

Een advocaat krijgt kennis van het voornemen van enige gedetineerden om een poging tot — op zichzelf niet strafbare — ontvluchting uit de gevangenis te wagen, en wel alleen en uitsluitend in zijn hoedanigheid van raadsman van een celgenoot die gedetineerden, die zich — in het vertrouwen, dat hij daardoor zijn lotgenoten niet zoude schaden — terzake van eigen mogelijkheden, met die ontvluchttingspoging in verband staande, tot zijn advocaat om advies had gewend. De directeur van de gevangenis oordeelde, dat uit de

bekendheid met dit plan de verplichting voortvloeide het zelve te zijner kennis te brengen. De advocaat echter meende te moeten zwijgen.

De Raad spreekt uit, dat de advocaat, die langs deze weg van een voornemen tot ontvluchting zij het van andere dan zijn eigen cliënt, kennis krijgt, niet gehouden en zelfs niet bevoegd is, daarvan melding te maken aan de betrokken autoriteiten. Het door deze advocaat ingenomen standpunt is in overeenstemming met hetgeen het ambtsgeheim de advocaat in de uitoefening zijner praktijk voorschrijft.

TWEDE INTERNATIONAAL BELASTINGCONGRES TE 'S-GRAVENHAGE

In de maand September 1947 zal te 's-Gravenhage het tweede internationaal Belastingcongres plaats vinden, georganiseerd door de Internationale Vereniging voor Financieel en Fiscaal Recht (I.F.A.). De te behandelen onderwerpen hebben zowel juridische en economische als fiscaal-technische aspecten.

Het Nederlandse Algemene Secretariaat der I.F.A., dat met de voorbereiding van het congres belast is, is gevestigd te 's-Gravenhage, Mesdagstraat, 116.

JAARVERGADERING VAN DE NEDERLANDSE JURISTENVERENIGING

Op 27 en 28 Juni a.s. zal de jaarvergadering van de Nederlandse Juristenvereniging te 's-Gravenhage worden gehouden. De navolgende onderwerpen zullen worden behandeld:

I. — In hoeverre behoeven de wetsbepalingen onzer wetgeving, rakende het internationaal privaatrecht, wijziging of aanvulling? Prae-adviseurs: Prof. I. Kisch, Amsterdam, en Mr W. Blackstone, 's-Gravenhage.

II. — Met welke straffen en maatregelen, door welke rechterlijke en bestuursorganen en naar welke regels van proces behoren overtredingen van overheidsregelingen van het economische leven te worden beteugeld? Prae-adviseurs: Mr E. Bloembergen, Hilversum; Mr A. A. L. F. van Dulleman, Amsterdam, en Mr Dr J. P. Hoogland, Leeuwarden.

ERRATUM

De Heer Stafhouder Constant Smeesters verzoekt ons er op te willen wijzen dat in het 4e alinea der kolom 1065 van het Rechtskundig Weekblad de tekst:

« C'est à cette solution que se rallie le projet de la Chambre de Commerce, projet dont s'inspirait largement notre projet des Conditions Générales d'Affrètement »

dient gelezen te worden als volgt:

« C'est à cette solution que se rallie le projet de la Chambre de Commerce », projet dont s'inspirait largement notre projet des Conditions Générales d'Affrètement ».

TIJDSCHRIFTEN

NEDERLANDSCH JURISTENBLAD. — Jaargang 1947, afl. 19 - 10 Mei 1947. — Prof. Mr. G. E. LANGE-MELJER, Oorlogsmisdaad. — Mr. Dr. H. Fortuin, F. J. A. Huart, Nederlands aandeel in de ontwikkeling van het onzijdig recht gedurende de wereldoorlog. — Opmerkingen en Mededelingen: Mr. H. H. Schoemaker, Nogmaals: Het begrip arbeider in de Kinderbijslagwet. — Prof. Mr. W. F. C. Van Hattum, Majesteitsschennis, wettekst en bedoeling van de wetgever. — Rechtspraak van de week. — Boekaankondigingen. — Tijdschriften. — Berichten.